

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy senátu Jana Filipa, soudce zpravodaje Pavla Rychetského a soudce Radovana Suchánka mimo ústní jednání a bez přítomnosti účastníků řízení ve věci ústavní stížnosti **I. Ch.**, zastoupeného JUDr. Zbyňkem Zapotilem, advokátem se sídlem Praha 10 – Vršovice, Ukrajinská 728/2, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2015 č. j. 29 Cdo 5077/2014-454, usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 10. září 2014 č. j. 29 Co 460/2014-444 a usnesení Okresního soudu Praha-západ ze dne 13. června 2014 č. j. 13 C 117/2008-407, za účasti **Nejvyššího soudu, Krajského soudu v Praze a Okresního soudu Praha-západ** jako účastníků řízení a obchodní společnosti **ONSTEP s.r.o.**, IČO: 65410670, se sídlem Dolní Břežany 8, zastoupené Mgr. Ivanou Sládkovou, advokátkou se sídlem Praha 2 – Nové Město, Karlovo náměstí 2097/10, jako vedlejší účastnice řízení, t a k t o:

I. Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2015 č. j. 29 Cdo 5077/2014-454, usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 10. září 2014 č. j. 29 Co 460/2014-444 a usnesením Okresního soudu Praha-západ ze dne 13. června 2014 č. j. 13 C 117/2008-407 bylo porušeno základní právo stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2015 č. j. 29 Cdo 5077/2014-454, usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 10. září 2014 č. j. 29 Co 460/2014-444 a usnesení Okresního soudu Praha-západ ze dne 13. června 2014 č. j. 13 C 117/2008-407 se ruší.

O d ů v o d n ě n í:

I.

Vymezení věci

1. Ústavní stížností, jež byla Ústavnímu soudu doručena dne 24. července 2015 a doplněna podáním ze dne 24. března 2016, navrhl stěžovatel zrušení napadených usnesení z důvodu tvrzeného porušení jeho základních práv podle čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

2. Stěžovatel se měl stát na základě kupní smlouvy ze dne 5. září 2005, kterou uzavřel s vedlejší účastnicí, vlastníkem blíže specifikovaných nemovitostí v k. ú. Dolní Břežany a jako jejich vlastník byl rovněž zapsán v katastru nemovitostí. Vedlejší účastnice ovšem považovala tuto smlouvu za neplatnou a žalobou proti němu se domáhala určení svého vlastnického práva k těmto nemovitostem. Rozsudkem

Okresního soudu Praha-západ (dále též „soud prvního stupně“) ze dne 8. září 2009 č. j. 13 C 177/2008-155, jež byl posléze potvrzen rozsudkem Krajského soudu v Praze (dále též „odvolací soud“) ze dne 17. března 2010 č. j. 29 Co 553/2009-219, bylo její žalobě vyhověno. Proti tomuto rozsudku podal stěžovatel dovolání, jež však bylo usnesením Nejvyššího soudu ze dne 29. března 2012 č. j. 29 Cdo 3039/2010-291 odmítnuto jako nepřipustné. Úspěšná byla až jeho ústavní stížnost, o níž Ústavní soud rozhodl nálezem ze dne 30. dubna 2013 sp. zn. I. ÚS 2382/12 (N 71/69 SbNU 261), kterým toto usnesení zrušil. Nejvyšší soud – byv vázán jeho právním názorem – dovolání opětovně projednal a rozsudkem ze dne 29. srpna 2013 č. j. 29 Cdo 1332/2013-326 zrušil oba výše uvedené rozsudky a věc vrátil Okresnímu soudu Praha-západ k dalšímu řízení.

3. Zrušení rozsudků soudu prvního stupně a odvolacího soudu nezměnilo nic na tom, že v mezidobí se jednalo o pravomocná rozhodnutí, na jejichž základě mohlo dojít (a také došlo) ke změně zápisu vlastnického práva k předmětným nemovitostem v katastru nemovitostí ve prospěch vedlejší účastnice. Ta je následně vložila do základního kapitálu obchodní společnosti REFUGIUM SVATÉ ANEŽKY ČESKÉ s.r.o., se sídlem Dolní Břežany, Na Panský 8, která si část těchto nemovitostí ponechala a zbytek převedla na další tři obchodní společnosti, konkrétně společnosti GAVRETA s.r.o., Dům Conventus s.r.o. a Dům seniorů Dolní Břežany s.r.o., všech se sídlem Dolní Břežany, Na Panský 8. V řízení o žalobě, jež dále pokračovalo v důsledku kasačních rozhodnutí Ústavního soudu a Nejvyššího soudu, pak vedlejší účastnice jako žalobkyně podle § 107a občanského soudního řádu navrhla, aby do něj na místo stěžovatele jako žalovaného vstoupily tyto čtyři společnosti.

4. Usnesením Okresního soudu Praha-západ ze dne 13. června 2014 č. j. 13 C 117/2008-407 byl připuštěn vstup uvedených společností do řízení. Tento soud měl za prokázané, že po zahájení řízení nastala právní skutečnost, s níž právní předpisy spojují převod nebo přechod práva na jiný subjekt a jež má proto z hlediska výsledku řízení zásadní vliv na pasivní legitimaci stěžovatele jako žalovaného. S tímto hodnocením se ve svém potvrzujícím usnesení ze dne 10. září 2014 č. j. 29 Co 460/2014-444 ztotožnil i Krajský soud v Praze, podle něhož z obsahu spisu (konkrétně v něm obsažených výpisů z listu vlastnictví) jednoznačně vyplývá vlastnické právo těchto společností k nemovitostem, které jsou předmětem určovací žaloby. Dovolání stěžovatele proti tomuto rozhodnutí Nejvyšší soud odmítl usnesením ze dne 28. května 2015 č. j. 29 Cdo 5077/2014-454 jako nepřipustné.

II.

Argumentace stěžovatele

5. Stěžovatel spatřuje porušení svého základního práva na spravedlivý proces v tom, že byl na základě napadených rozhodnutí obecných soudů vyřazen z řízení, jež se týkalo jeho práv a povinností, konkrétně jeho vlastnického práva k předmětným nemovitostem a práva na náhradu účelně vynaložených nákladů řízení. Stalo se tak navzdory tomu, že rámec dalšího rozhodování, které s jeho účastí počítá, určil svým rozsudkem závazně Nejvyšší soud na základě předchozího nálezu Ústavního soudu.

6. V řízení před obecnými soudy jde podle stěžovatele o spor dvou smluvních stran ohledně toho, která z nich je vlastníkem nemovitostí, jež byly předmětem kupní smlouvy. Nebyl to stěžovatel jako žalovaný, nýbrž vedlejší účastnice jako žalobkyně,

kdo se podílel na převodech vlastnického práva k těmto nemovitostem na jiné subjekty, a to v době, kdy byl rozsudek odvolacího soudu pravomocným. Tato skutečnost má přitom zásadní význam. Noví účastníci řízení na rozdíl od něj sledují stejný zájem jako vedlejší účastnice (jednají ve shodě), se kterou jsou navíc personálně propojeni. Výsledkem řízení proto nebude nic jiného než závěr o neplatnosti kupní smlouvy ze dne 5. září 2005. Pakliže by mělo mít pokračování řízení smysl, procesní nástupnictví se mělo týkat účastníků na straně žalujících, a nikoliv žalované.

7. Zájem stěžovatele na výsledku řízení přetrvává i z toho důvodu, že předmětné nemovitosti vedlejší účastnici doposud nevydal a naopak je v mezidobí pronajímal. V případě neúspěchu mu proto hrozí nejen to, že bez jakékoliv náhrady přijde o nemovitosti v hodnotě přes deset milionů Kč, ale rovněž povinnost platit určité částky nad rámec (nikdy nevydané) kupní ceny, což by pro něj mohlo mít likvidační následky.

8. K porušení práva stěžovatele na legitimní očekávání mělo dojít tím, že mu bylo postupem soudu upřeno vydání rozhodnutí, které by s konečnou platností zodpovědělo otázku, zda nemovitosti nabyly od vedlejší účastnice platně, či nikoliv. Za této situace je tak nucen podat novou žalobu na určení vlastnického práva k nemovitostem proti společnostem, které jsou zapsány jako vlastníci předmětných nemovitostí. Nezbytnost zcela nového řízení o otázkách, které již jednou byly zevrubně posuzovány ze strany obecných soudů, je přitom v příkrém rozporu se zásadou procesní ekonomie. Vniveč přijde jím dosud vynaložený čas, jakož i finance na pokrytí nákladů jeho právního zastoupení, jejichž nahrazení se již nedomůže. Napadená rozhodnutí považuje stěžovatel za nespravedlivá a vnitřně nelogická s absurdními dopady na zúčastněné.

9. V doplnění ústavní stížnosti stěžovatel dodal, že noví účastníci řízení se pokusili uzavřít s vedlejší účastnicí smír, v jehož rámci měla být vyslovena i neplatnost předmětné kupní smlouvy, soud prvního stupně však navržený smír neschválil. Stěžovatel sám se proti těmto krokům zjevně nemůže bránit. Zároveň lze předpokládat, že řízení skončí bez rozhodnutí o podstatě věci.

III.

Shrnutí řízení před Ústavním soudem

10. Ústavní soud si pro účely tohoto řízení vyžádal spis vedený u Okresního soudu Praha-západ pod sp. zn. 13 C 117/2008 a vyzval účastníky i vedlejší účastnici řízení k vyjádření se k ústavní stížnosti. Této možnosti nevyužil Nejvyšší soud, který na tuto výzvu nijak nereagoval, ani Okresní soud Praha-západ, který tak podle svého sdělení ze dne 11. července 2016 neučinil s ohledem na postoupení spisu Nejvyššímu soudu k vyřízení dovolání.

11. Krajský soud v Praze ve vyjádření ze dne 7. července 2016 v plném rozsahu odkázal na odůvodnění jím vydaného usnesení.

12. Vedlejší účastnice ve vyjádření ze dne 26. července 2016 zdůraznila, že stěžovatel již nyní není zapsán jako vlastník nemovitostí, protože nemá pasivní legitimaci ve sporu o určení vlastnického práva tak, aby na něj mělo rozhodnutí dopad. Připomíná, že byla obecnými soudy pravomocně a v dobré víře určena vlastníkem sporných nemovitostí a v souladu s tímto stavem bylo její vlastnické právo obnoveno i v katastru nemovitostí. K její dispozici s majetkem – spočívající v převodu

nemovitostí na jinou společnost, která je částečně převedla na další tři společnosti – zároveň došlo dlouho před vydáním usnesení Nejvyššího soudu, kterým bylo zrušeno pravomocné usnesení o určení jejího vlastnického práva. Nešlo tedy o snahu „ukrýt“ nemovitosti, jak naznačuje stěžovatel v ústavní stížnosti, či jiné účelové zneužití procesní úpravy.

13. Návrh, aby čtyři společnosti vstoupily do řízení na místo žalovaného, podala vedlejší účastnice poté, co jí měl soud prvního stupně v pokračujícím řízení sdělit, že má v úmyslu zamítnout žalobu pro nedostatek jejího naléhavého právního zájmu na určení. Ten by totiž v souladu s judikaturou mohl být dán jen v případě, byla-li by v řízení pasivně legitimovaná osoba zapsaná jako vlastník v katastru nemovitostí. Uvedený soud navíc nepřipustil navrhované změny žalobního návrhu, aby předmětem řízení byla otázka platnosti kupní smlouvy uzavřené mezi stěžovatelem a vedlejší účastnicí. Učinil tak navzdory tomu, že poukazovala na nezbytnost zohlednění negativního důsledku tzv. *overrulingu* (tj. překonání dosavadní judikatury), k němuž došlo usnesením Nejvyššího soudu ze dne 29. srpna 2013 č. j. 29 Cdo 1332/2013-326 a jež Ústavní soud sám označil za „jev ve své podstatě nežádoucí“ [zde poukazuje zejména na nálezy ze dne 25. května 2011 sp. zn. IV. ÚS 2842/10 (N 101/61 SbNU 527)]. Vedlejší účastnici přitom nešlo o nic jiného, než nastavit proces do souladu se zákonem a praxí tak, aby nemohlo dojít k zamítnutí žaloby pro nedostatek naléhavého právního zájmu a její vlastnické právo bylo řádně určeno. V tomto ohledu byl nedostatek pasivní věcné legitimace odstraněn až prostřednictvím procesního nástupnictví podle § 107a občanského soudního řádu, u něhož je úvaha soudu, zda je připustit či nikoliv, vyloučena.

14. Stěžovatel se měl podle vedlejší účastnice procesně bránit primárně proti rozhodnutí katastrálního úřadu o povolení vkladu vlastnického práva čtyř společností do katastru nemovitostí, přičemž jedině tímto by mohl zabránit svému vyloučení z řízení. Této možnosti ale nevyužil. Skutečnost, že předmětnou záměnou došlo k ukončení účasti stěžovatele v řízení, je již věc druhotná, jež nemá pro rozhodnutí ve věci samé žádný význam. Stejně tak je nevýznamné, že se za této situace nemůže domoci ani přiznání náhrady nákladů řízení. Jde o procesní riziko, které je součástí každého sporu, když navíc stěžovatel ani nemůže předjímat, jakým způsobem by řízení dopadlo v případě, že by k záměně nedošlo. Propojenost vedlejšího účastníka a ostatních čtyř zmíněných společností, na kterou upozorňuje stěžovatel, nebyla překážkou pro převody vlastnictví, k nimž v projednávané věci došlo.

15. Uvedená vyjádření byla zaslána stěžovateli, který však ve stanovené lhůtě (a ani poté) nevyužil možnosti na ně reagovat.

16. Ve smyslu § 44 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, rozhodl Ústavní soud ve věci bez konání ústního jednání, neboť od něj nebylo lze očekávat další objasnění věci.

IV.

Podmínky projednání ústavní stížnosti

17. Ústavní soud předně konstatuje, že ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 *a contrario* zákona o Ústavním soudu), přestože nesměruje proti konečnému rozhodnutí o žalobě na určení vlastnického práva.

18. Rozhodnutím soudu o vstupu čtyř obchodních společností do řízení na místo žalovaného podle § 107a občanského soudního řádu stěžovatel přestal být jeho účastníkem, čímž v něm ztratil veškerá procesní práva a povinnosti. Zároveň je zřejmé, že se proti tomuto následku nemůže – právě s ohledem na to, že již dále není účastníkem řízení – v dalších jeho fázích nijak bránit. Za této situace je proto opodstatněný závěr, že toto rozhodnutí, byť má toliko procesní povahu, je způsobilé bezprostředně a citelně zasáhnout do základních práv stěžovatele [srov. náleze ze dne 9. února 2012 sp. zn. III. ÚS 468/11 (N 30/64 SbNU 319)]. Rozhodnutím o nepřipustnosti dovolání byla přitom pravomocně skončena příslušná samostatná dílčí část řízení, jejímž předmětem byla otázka procesního nástupnictví. Podmínka vyčerpání všech procesních prostředků, které zákon poskytuje stěžovateli k ochraně jeho práva (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu), tak byla splněna [viz náleze ze dne 12. ledna 2005 sp. zn. III. ÚS 441/04 (N 6/36 SbNU 53) a stanovisko pléna ze dne 23. dubna 2013 sp. zn. Pl. ÚS-st. 35/13 (ST 35/69 SbNU 859; 124/2013 Sb.)].

19. Vzhledem k tomu, že ústavní stížnost byla rovněž podána včas a osobou k tomu oprávněnou, splňovala všechny zákonem stanovené formální náležitosti a Ústavní soud je příslušný k jejímu projednání, bylo možné přistoupit k jejímu věcnému posouzení.

V.

Vlastní posouzení

20. Ústavní soud se seznámil s argumentací stěžovatele, vyjádřeními účastníků řízení a obsahem příslušného soudního spisu, načež zjistil, že ústavní stížnost je důvodná.

21. V řízení o ústavních stížnostech [čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“), § 72 a násl. zákona o Ústavním soudu] se Ústavní soud jako soudní orgán ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy) omezuje na posouzení, zda rozhodnutími orgánů veřejné moci nebo postupem předcházejícím jejich vydání nebyla porušena ústavně zaručená základní práva a svobody. Jejich ochrana je jediným důvodem, který otevírá prostor pro jeho zásah do rozhodovací činnosti těchto orgánů, což platí i pro případné přehodnocení jejich skutkových zjištění nebo právních závěrů. Sám naopak není další přezkumnou instancí v soustavě soudů, protože není oprávněn k takovému zásahu jen z důvodu jejich případného pochybení při aplikaci tzv. podústavního práva či jiné nesprávnosti.

22. Přestože je to žalobce, kdo má ve sporném řízení postavení „pána sporu“ a na jehož dispozici závisí, zda v řízení bude nebo nebude pokračováno, podáním žaloby se stává jeho účastníkem společně se žalovaným, přičemž ve vztahu k oběma z nich se plně uplatní zásady spravedlivého procesu, včetně zásady rovnosti účastníků řízení. Oba proto mají právo na to, aby soud – jsou-li k tomu splněny zákonem stanovené podmínky a nevezme-li žalobce svou žalobu zpět – ve věci rozhodl, a postavil tak najisto, zda má žalobce tvrzený nárok vůči žalovanému nebo zda mu svědčí právo či povinnost, které je mezi stranami předmětem sporu.

23. Podle § 107a občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. prosince 2013, jež se podle čl. II odst. 2 zákona č. 293/2013 Sb. použije na řízení zahájená před tímto datem, má-li žalobce za to, že po zahájení řízení nastala skutečnost, s níž právní

předpisy spojují převod nebo přechod práva nebo povinnosti účastníka řízení, o něž v řízení jde, může dříve, než soud o věci rozhodne, navrhnout, aby nabyvatel práva nebo povinnosti vstoupil do řízení na místo dosavadního účastníka; to neplatí v případech uvedených v § 107 (odstavec 1). Soud návrhu usnesením vyhoví, jestliže se prokáže, že po zahájení řízení nastala právní skutečnost uvedená v odstavci 1, a jestliže s tím souhlasí ten, kdo má vstoupit na místo žalobce; souhlas žalovaného nebo toho, kdo má vstoupit na jeho místo se nevyžaduje. Právní účinky spojené s podáním žaloby zůstávají zachovány (odstavec 2). Ustanovení § 107 odst. 4 platí obdobně (odstavec 3).

24. Citované ustanovení umožňuje žalobci reagovat v průběhu řízení na změnu věcné legitimace, k níž došlo v důsledku přechodu nebo převodu práva nebo povinnosti (singulární sukcese práva nebo povinnosti) za řízení, aniž by účastník řízení, jehož se tento přechod nebo převod týká, zároveň pozbýval procesní subjektivitu. Procesní nástupnictví v těchto případech zjednodušeně řečeno vytváří prostor k tomu, aby dosavadní řízení ani po této změně fakticky nepozbylo smyslu a mohlo za stejných podmínek vést k vyřešení sporu, jenž je jeho předmětem. Vyhovění návrhu na vstup jiné osoby do řízení na místo některého z účastníků s sebou sice na straně dosavadního účastníka nese zánik jeho práv a povinností, jež jsou spojena s tímto jeho procesním postavením, dochází k tomu však za situace, kdy mu dále nemohlo svědčit právo nebo povinnost, o něž v řízení jde. Není přitom podstatné, zda toto právo či povinnost předtím skutečně měl, neboť o tom musí stejně teprve rozhodnout soud.

25. V projednávané věci obecné soudy vyhověly návrhu vedlejší účastnice jako žalobkyně podle § 107a odst. 1 občanského soudního řádu, aby na místo žalovaného vstoupily do řízení čtyři obchodní společnosti. Protože tímto rozhodnutím zaniklo procesní postavení stěžovatele jako účastníka řízení, Ústavní soud se musel zabývat otázkou, zda se obecné soudy při výkladu a aplikaci tohoto ustanovení nedopustily nepřípustného zásahu do jeho základního práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny. S takovýmto „kvalifikovaným“ zásahem se zpravidla identifikují případy neakceptovatelné „libovůle“, spočívající buď v nerespektování jednoznačně znějící kogentní normy, nebo ve zjevném a neodůvodněném vybočení ze standardů výkladu, jenž je v soudní praxi respektován, resp. který odpovídá všeobecně akceptovatelnému (doktrinálnímu) chápání dotčených právních institutů [např. náleze ze dne 25. září 2007 sp. zn. Pl. ÚS 85/06 (N 148/46 SbNU 471)].

26. Ústavní soud konstatuje, že § 107a občanského soudního řádu umožňuje, aby nabyvatel práva nebo povinnosti, o něž v řízení jde, vstoupil do řízení na místo žalovaného bez jeho souhlasu, avšak jen v případě, že toto právo nebo povinnost odvozuje od jejich převodu nebo přechodu ze strany žalovaného. Obchodní společnosti, jež se v projednávané věci staly procesními nástupci stěžovatele, tuto podmínku ovšem nesplňují. Své vlastnické právo k předmětným nemovitostem totiž odvozují od vedlejší účastnice, která je v mezidobí, kdy byla na základě tehdy pravomocného rozsudku zapsána v katastru nemovitostí jako jejich vlastníkem, vložila do základního kapitálu jedné z nich. Jen pro úplnost se dodává, že převod nebo přechod práva ze strany stěžovatele nepředstavoval ani zápis vlastnického práva vedlejší účastnice na základě tehdy pravomocného rozsudku, kterým bylo vyhověno její žalobě. Jednalo se toliko o deklaratorní rozhodnutí, jímž bylo určeno, a nikoliv konstituováno její vlastnické právo (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. června 2011 sp. zn. 22 Cdo 3085/2009).

27. Za situace, kdy mezi stěžovatelem jako žalovaným a jeho procesními nástupci neexistuje žádný vztah, musí být žaloba vedlejší účastnice – má-li být po připuštění změny na místě žalovaného úspěšná – založena na odlišných skutkových tvrzeních, než jaká byla původně uplatněna vůči stěžovateli. Pokračování v řízení po takovéto změně by tak mohlo mít smysl jen za předpokladu, že by v něm ze strany účastníků řízení mohla být uplatněna nová skutková tvrzení a důkazní návrhy. Takováto možnost by ale fakticky znamenala otevření prostoru pro dodatečnou změnu předmětu řízení (s ohledem na nové skutkové vymezení by již nešlo o stejnou „věc“), což je důsledek, který – jak se naznačuje z jeho výše uvedeného účelu – nelze s použitím § 107a občanského soudního řádu spojovat. Toto ustanovení nepředpokládá, že by nabyvatel práva nebo povinnosti mohl po vstupu do řízení bez ohledu na jeho dosavadní průběh činit takovéto návrhy. Místo toho výslovně stanoví, že ten, kdo vstupuje do řízení na místo dosavadního účastníka řízení, musí přijmout stav řízení, jaký tu je v době jeho nástupu do řízení (§ 107a odst. 3 ve spojení s § 107 odst. 4 občanského soudního řádu).

28. Převod vlastnického práva ze strany vedlejší účastnice jako žalobkyně na jiné subjekty sice ve vztahu k nim nevyklučoval použití uvedeného ustanovení, podmiňoval je však jejím návrhem, aby tyto subjekty vstoupily do řízení na její místo. Pakliže měla sama pochybnosti o tom, zda její právo nebo povinnost bylo převedeno nebo přešlo na tyto subjekty (jinak si nelze vysvětlit její zájem na pokračování řízení se čtyřmi obchodními společnostmi jako procesními nástupci žalovaného), mohla proti nim buď podat novou žalobu, nebo navrhnout se souhlasem žalovaného jeho záměnu podle § 92 odst. 2 občanského soudního řádu, čemuž by však již soud nemusel bez dalšího vyhovět. Při rozhodování o tomto návrhu by naopak musel zvažovat, zda by takováto záměna měla z hlediska dosavadního průběhu řízení význam. Nepochybně jinak by jej posuzoval např. v případě, kdy bylo řízení teprve zahájeno a neproběhly v něm (téměř) žádné úkony, než pokud by mu předcházelo obsáhlé dokazování.

29. Napadenými usneseními, jež byla založena na nesprávném výkladu § 107a občanského soudního řádu, bylo nepřipustným způsobem zasaženo do procesního postavení stěžovatele, neboť v jejich důsledku přestal být bez zákonného důvodu účastníkem řízení. Tím bylo porušeno jeho základní právo na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Následkem těchto rozhodnutí navíc vznikl absurdní stav, kdy je řízení vedeno mezi stranami, jejichž právního vztahu se nijak nedotýkají v něm doposud učiněná skutková zjištění. Zároveň mezi nimi není ani žádný spor ohledně platnosti převodu vlastnického práva, k němuž mezi nimi došlo v průběhu tohoto řízení.

30. Uvedený zásah do základního práva nelze relativizovat ani poukazem na skutečnost, že v době pokračování řízení před soudem prvního stupně již stěžovatel nebyl zapsán v katastru nemovitostí jako vlastník předmětných nemovitostí, z čehož mohou plynout (plynou) důsledky pro posouzení naléhavého právního zájmu vedlejší účastnice na určení, že je – místo stěžovatele – jejich vlastníkem. Jde o skutečnost, která je z hlediska jeho procesního postavení nepodstatná a nanejvýš může vést k zamítnutí žaloby. Ústavní soud zdůrazňuje, že je povinností obecných soudů, aby – nedošlo-li v souladu se zákonem k procesnímu nástupnictví – rozhodly ve věci samé za účasti původních účastníků řízení. Stranou zájmu stěžovatele pak nelze ponechat ani jejich rozhodnutí o nákladech řízení.

VI.
Závěr

31. Z těchto důvodů Ústavní soud podle § 82 odst. 1 a odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu vyhověl ústavní stížnosti stěžovatele (výrok I) a podle § 82 odst. 3 písm. a) téhož zákona napadená usnesení zrušil (výrok II). Vykonatelností tohoto nálezu bude v dalším řízení ve věci žaloby vedlejší účastnice pokračováno za účasti stěžovatele jako žalovaného.

P o u č e n í : Proti nálezu Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 1. listopadu 2016

Jan Filip
předseda senátu